

درستایش کلمه

خسرو دهقان

۱) روزنامه و کتاب در عصر حاضر چه کار کردی دارند؟ برای ورود به این موضوع باید به اهمیت کلمه بپردازیم و تفاوتش با آنچه به صورت شفاهی بر زبان می آید. و اما تفاوت فرهنگ مکتوب و فرهنگ شفاهی، فرهنگ مکتوب یعنی نوشته، روزنامه، مجله، کتاب و کتابخانه تا برسیم به نوشته‌های خطی و سنگ‌نوشته‌ها و این نکته که از کوروش چه چیزی برای ما مانده است که البته می‌دانیم از کوروش برایمان نوشته و سنگ‌نوشته‌هایی به یادگار مانده است. در نهایت این نوشته است که تاریخ، تمدن و فرهنگ را می‌سازد.

۲) نکته اصلی این است که اگر یک کلمه نوشته شود به ثابتهای، دقیقه‌ها، ساعت‌ها، روزها، سال‌ها و قرن‌ها، حرف و سخن سینه به سینه شفاهی ارجحیت دارد یعنی برتری کلمه به ساعت‌ها، بلکه سال‌ها و قرن‌ها بحث، حرف و سخنرانی است؛ چرا که یک کلمه می‌ماند و آن حرف شفاهی در تاریخ گم می‌شود.

۳) با مثال ساده‌ای پیش می‌رویم. اگر دوستی به ما زنگ بزند و تولد یا هر مناسبتی که موفقیتهای کسب کرده‌ایم را تبریک بگوید، طبیعتاً خوشحال می‌شویم. حالا اگر به جای تمام آن صحبت‌های شفاهی، به مناسبت عید نوروز یا تولد ما، کارت پستالی با چند خط نوشته برایمان بفرستد، در صندوقچه‌مان ننگ می‌دایم و برایش ارزش و منزلت خاصی قائل می‌شویم.

۴) مهم‌ترین نکته بعد از گفتن همه این حرف‌ها این است که ما از تاریخ‌مان چه می‌دانیم، واقعا جز سنگ‌نوشته‌ها و چیزهایی که در کتاب‌های خیلی خیلی قدیمی خطی وجود دارد، چه چیزی داریم؟ از قرآن که کلام خداست چه چیز شفاهی‌ای در ذهن داریم؟ از قرآن نسخه‌های خطی از ۵۰۰ سال و ۹۰۰ سال پیش در اختیار داریم. کلام خدا از طریق حرف شفاهی برای ما مانده است. کلام خدا از طریق پیامبر (ص)، وقتی مکتوب شده به ما رسیده است.

۵) در نهایت طی قرون و اعصار روزنامه می‌ماند و کتاب و نوشتار و کلام و حرف از بین خواهد رفت. ما از خرمشاهیان چه داریم جز آنچه مکتوب شده است؟ از نقل و حرف شفاهی هیچ چیز باقی نمانده است.

۶) پس درود بر کلام، درود بر حروف و درود بر نوشته و درود بر کتابخانه. کتابخانه به هر شکل و فرمی در نهایت باقی خواهد ماند. ما باید پاسدار کتاب، نوشته و ادبیات باشیم؛ ادبیات کتبی و نه ادبیات شفاهی. ادبیات کتبی ماندگار است و ادبیات شفاهی مثل آب روانی است که سمت بیابان و کویر می‌رود و خشک و نابود می‌شود.

۷) در نهایت این کلمه است که می‌ماند؛ همین نوشته‌ای که می‌خوانید؛ همین روزنامه‌ای که در دست دارید و درباره جشنواره است؛ همین خواهد ماند.

برای دومین سال پیاپی جشنواره به نیمه رسید و خبری از اعلام اسامی داوران نیست

رأی مخفی

مهرنوش سلماسی

کردند، به صورت رسمی رسانه‌ای شد. در توضیحات دبیر جشنواره درباره تأخیر در اعلام اسامی، به شرایط خاص و نیاز به تبیین پروتکل‌های جدید برای جشنواره اشاره شده بود؛ سؤال اینجاست امسال که فضای اجتماعی آرام است، چرا همچنان همه چیز بر مدار پروتکل‌های سال گذشته می‌چرخد؟

در همه فستیوال‌های جهانی، انتشار اسامی داوران، خبری مهم و جذاب است که خودش می‌تواند به اعتبار و جذابیت فستیوال بیفزاید. مثلاً فستیوال برلین که زمان برگزاری اش هم نزدیک به جشنواره فیلم فجر است، ۲۰ آذر اعلام کرد «لوپیتا نیونگو» بازیگر و فیلمساز کنیایی-مکزیک برنده اسکار، ریاست هیأت داوران بین‌المللی جشنواره فیلم برلین ۲۰۲۴ را بر عهده خواهد داشت. روز ۱۲ بهمن هم اسامی بقیه اعضای هیأت داوران این جشنواره منتشر شد. برلین ۲۰۲۴ از ۶ تا ۲۶ اسفندماه برگزار می‌شود.

پیش از این در فیلم فجر نیز اسامی داوران حدود ۲ هفته قبل از شروع جشنواره منتشر می‌شد. در مورد حساسیت‌ها به واسطه شرایط خاص هم می‌توان به دوره‌هایی مراجعه کرد که در فضایی ملتهب برگزار شدند. مثل بیست و هشتمین جشنواره فیلم فجر که سال ۸۸ برگزار شد و اتفاقاً در همان سال رسانه‌های منتقد دولت نوشتند سینماگران حاضر به پذیرش داوران جشنواره نمی‌شوند. با تمام اینها، در نهایت روز ۹ بهمن‌ماه و در فاصله ۳ روز مانده به آغاز جشنواره، اسامی داوران در نشست با حضور اعضای هیأت داوران و مدیران سینمایی و در حضور خبرنگاران منتشر شد.

حالا برای دومین سال پیاپی، شاهد عدم انتشار اسامی داوران جشنواره هستیم و همانطور که سیمرغ بلورین بهترین فیلم از نگاه تماشاگران حذف شده، انتشار اسامی اعضای هیأت داوران بخش‌های سودای سیمرغ، نگاه نو و بین‌الملل، هم ظاهراً پیرو پروتکل سال گذشته، قرار است در انتهای جشنواره اعلام شود. شاید هم قرار است معرفی نکردن اعضای هیأت داوران تا پایان جشنواره، تبدیل به یکی از ویژگی‌های فیلم فجر شود و پروتکلی که به حکم اضطرار یک دوره اجرا شده، در دوره‌های بعدی هم اجرا شود.

در حالی که چهل و دومین جشنواره فیلم فجر، به نیمه رسیده، هنوز خبری از اعلام اسامی داوران این رخداد نیست؛ اتفاقی که باعث شده برخی رسانه‌ها اعلام کنند هنوز چهره‌های معتبر حاضر به پذیرش داوران جشنواره نشده‌اند و رایزنی‌ها با گزینه‌ها همچنان ادامه دارد. چنین فرضی البته معقول به نظر نمی‌رسد. چطور ممکن است چند روز از آغاز جشنواره بگذرد و مسئولان فیلم همچنان در حال مذاکره برای یافتن داور باشند؟

داوران جشنواره چهل و دوم این روزها در حال تماشای فیلم‌های جشنواره هستند و فقط نامشان رسانه‌ای نشده است؛ اتفاقی که سال گذشته هم رخ داد و اسامی داوران تا پایان جشنواره منتشر نشد. ۱۶ بهمن ۱۴۰۱ مجتبی امینی، دبیر جشنواره چهل و یکم، درباره تأخیر در معرفی هیأت داوران این دوره از جشنواره توضیح داد: «به دلیل شرایطی که امسال در آن قرار داشتیم در برنامه‌ریزی جشنواره فیلم فجر از ابتدای امر می‌دانستیم باید بر اساس پروتکل‌های جدید روند جشنواره تبیین شود تا بتوانیم به گونه‌ای جشنواره را مدیریت کنیم تا دست‌اندرکاران جشنواره و دوستانی که می‌خواهند در این رویداد حضور داشته باشند، اعم از صاحبان آثار و هیأت‌های انتخاب و داوران، تحت فشار جریان بی‌اخلاق رسانه‌ای قرار نگیرند.»

وی افزود: «شبکه‌های رسانه‌ای خارج از کشور از هر فرصتی برای فشار به اهالی فرهنگ و هنر استفاده می‌کنند. با این فشارها تلاش می‌کنند تا فضا را غبار آلود کنند. ما اما تلاش داشتیم بستری را فراهم بیاوریم تا اهالی فرهنگ و هنر با آرامش بتوانند در این جشنواره حضور داشته باشند و در آرامش از همه برنامه‌های جشنواره استفاده کنند. قاعده هم این بود که هیأت انتخاب در زمانی که مدنظر داشتیم معرفی شوند، فیلم‌های بخش‌های مختلف بر اساس همان زمانبندی‌ای که مدنظر داشتیم معرفی شدند و داوران هم به همین ترتیب در موعد مقرر معرفی می‌شوند. تنها در زمانبندی اطلاع‌رسانی درباره ترکیب داوران شاهد تغییر هستیم و گرنه همه چیز برای جشنواره مشخص است.

هیأت داوران هم مشغول کار هستند و کارها را بازبینی می‌کنند. ما تنها در زمانبندی اعلام اسامی مدیریت رسانه‌ای کرده‌ایم و قصد داریم در موعد مقرر اسامی را اعلام کنیم تا به دوستان‌مان در حوزه فرهنگ و هنر فشاری وارد نشود.»

در نهایت اسامی داوران روز ۲۱ بهمن و یک روز پس از اینکه رسانه‌های فارسی‌زبان آن را منتشر

